

УДК 351.83

[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2\(22\)-93-104](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-2(22)-93-104)

Ковач Валерія Омелянівна,
кандидат технічних наук, заступник директора з наукової роботи, Навчально-науковий інститут неперервної освіти Національного авіаційного університету, 03058, м. Київ, проспект Космонавта Комарова, 1, тел.: (044) 406-72-10, e-mail: valeriakovach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

Ковач Валерія Емельяновна,
кандидат технических наук, заместитель директора, Учебно-научный институт непрерывного образования Национального авиационного университета, 03058, г. Киев, проспект Космонавта Комарова, 1, тел.: (044) 406-72-10, e-mail: valeriakovach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

Kovach Valeriia Omelianivna,
PhD in technical sciences, Deputy Director on scientific work Educational and Research Institute of Continuing Education National Aviation University Kosmonavta Komarova Ave., 1, Building 8, office 14 tel.: (044) 406-72-10, e-mail: valeriakovach@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1014-8979>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

Анотація. Визначено основні підходи до участі держави у формуванні політики зайнятості: 1) участь державних органів в регулюванні ринку праці, при якому вони беруть на себе лише ті функції, які не можуть бути виконані ринковими механізмами; 2) заходи активного впливу держави на сферу управління зайнятістю населення. Зазначено, що державне регулювання зайнятості повинно бути спрямовано на стимулювання попиту на робочу силу та розробку сукупності заходів, що сприяють скороченню пропозиції робочої сили. Запропоновано політику зайнятості населення направити, насамперед, на зміну характеру ринку праці за допомогою переходу від надлишкової зайнятості з невисокою продуктивністю праці до поєднання низького рівня безробіття з високопродуктивною зайнятістю. Зазначено, що об'єктом політики зайнятості є не тільки офіційно зареєстровані безробітні, а й все працездатне населення. Представлено визначення поняття “державна політика в галузі зайнятості населення”. Структуровано та запропоновано основоположні напрями державної політики зайнятості населення. Проаналізо-

вано гарантії держави щодо реалізації прав громадян на працю та соціальний захист від безробіття. Вважаємо, що всі види гарантій зайнятості населення доцільно об'єднати в одну главу “Державні гарантії зайнятості”, в якій слід визначити умови їх реалізації та джерела фінансування. При цьому в Законі про зайнятість доцільно визначити поняття “система державних гарантій зайнятості”, яка, на нашу думку, являє собою сукупність загальних (для всіх громадян), спеціальних (для слабозахищених категорій населення) і соціальних (для безробітних) гарантій. Запропоновано види гарантій за цільовим призначенням: гарантії забезпечення зайнятості; матеріальної підтримки безробітних; гарантії при прийомі на роботу і звільнення. За категоріями населення гарантії пропонується диференціювати на загальні, спеціальні та соціальні. Пропонується, залежно від джерела фінансування класифікувати гарантії зайнятості населення, що реалізуються за рахунок: державного бюджету; місцевих бюджетів; коштів наймачів. Запропонована система забезпечення зайнятості населення, яка являє собою сукупність державних органів і організацій, що здійснюють реалізацію політики зайнятості населення, і включає різні рівні управління, службу зайнятості, нормативно-правову базу та державні гарантії зайнятості та захисту від безробіття.

Ключові слова: державна політика, зайнятість населення, ринок праці, безробіття, державне регулювання.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ РЫНКА ТРУДА

Аннотация. Определены основные подходы к участию государства в формировании политики занятости: 1) участие государственных органов в регулировании рынка труда, при котором они берут на себя только те функции, которые не могут быть выполнены при помощи рыночных механизмов; 2) методы активного влияния государства на сферу управления занятости населения. Отмечено, что государственное регулирование занятости должно быть направлено на стимулирование спроса на рабочую силу и разработку совокупности мер, способствующих сокращению предложения рабочей силы. Предложено политику занятости населения направить, прежде всего, на смену характера рынка труда с помощью перехода от избыточной занятости с невысокой производительностью труда к сочетанию низкого уровня безработицы с высокопродуктивной занятостью. Отмечено, что объектом политики занятости является не только официально зарегистрированные безработные, но и все трудоспособное население. Предложено определение понятия “государственная политика в области занятости населения”. Структурированы и предложены основополагающие направления государственной политики занятости населения. Проанализированы гарантии государства по реализации прав граждан на труд и социальную защиту от безработицы. Считаем, что все виды гарантий занятости населения целесообразно объединить в одну главу “Государственные гарантии занятости”, в которой следует определить условия их реализации и источники финансирования. При

этом в Законе Украины “О занятости населения” целесообразно определить понятие “система государственных гарантий занятости”. Предложено виды гарантий по целевому назначению: гарантии обеспечения занятости; материальной поддержки безработных; гарантии при приёме на работу и увольнении. По категориям населения гарантии предлагается дифференцировать на общие, специальные и социальные. Предлагается, зависимо от источника финансирования классифицировать гарантии занятости населения, которые реализуются за счет: государственного бюджета; местных бюджетов; средств нанимателей. Предложена система обеспечения занятости населения, которая представляет собой совокупность государственных органов и организаций, осуществляющих реализацию политики занятости населения, и включает разные уровни управления, службу занятости, нормативно-правовую базу и государственные гарантии занятости и защиты от безработицы.

Ключевые слова: государственная политика, занятость населения, рынок труда, безработица, государственное регулирование.

STATE POPULATION EMPLOYMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF THE LABOR MARKET

Abstract. The main approaches to state participation in the formation of an employment policy are defined: 1) the participation of state bodies in regulating the labor market, during which they take on only those functions that cannot be performed using market mechanisms; 2) methods of active influence of the state on the sphere of managing the population’s employment. It is noted that state regulation of employment should be aimed at stimulating demand for labor and developing a set of measures that contribute to reducing the supply of labor. It is proposed that the employment policy of the population be directed, first of all, to a change in the nature of the labor market through the transition from excess employment with low labor productivity to a combination of low unemployment and over-productive employment. It is noted that the object of employment policy is not only officially registered unemployed, but also the entire able-bodied population. A definition of the concept of “state policy in the field of employment” is proposed. The fundamental directions of the state employment policy are structured and proposed. The state guarantees for the realization of the rights of citizens to work and social protection against unemployment are analyzed. We believe that it is advisable to combine all types of employment guarantees in one chapter “State guarantees of employment”, in which it is necessary to determine the conditions for their implementation and the sources of financing. Moreover, in the Law of Ukraine “On Employment” it is advisable to define the concept of “system of state guarantees of employment”. The types of guarantees for the intended purpose are proposed: guarantees of employment; material support for the unemployed; guarantees for employment and dismissal. According to population categories, guarantees are proposed to be differentiated into general, special and social. It is proposed, depending on the source of funding, to classify employment

guarantees that are realized at the expense of: the state budget; local budgets; employers' funds. A system for ensuring employment of the population is proposed, which is a set of government bodies and organizations implementing the population employment policy and includes various levels of management, the employment service, the regulatory framework and state guarantees of employment and protection against unemployment.

Keywords: state policy, population employment, labor market, unemployment, state regulation.

Постановка проблеми. Високий ступінь невизначеності в сфері зайнятості підвищує значущість державної політики на ринку праці. Проведення державної політики припускає розробку і реалізацію різних соціально-економічних процесів. При цьому діяльність держави повинна полягати не просто в регулюванні цих процесів, а в їх детальному коригуванні, організації та плануванні.

Одним з основоположних завдань реформування сучасного ринку праці є формування раціональної структури зайнятості населення відповідно до потреб економіки країни, а також підвищення ефективності використання робочої сили та її конкурентоспроможності. При цьому завданням першорядної важливості виступає реалізація заходів щодо вдосконалення державної політики зайнятості населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вагомий внесок у питання державної політики зайнятості населення здійснили В. С. Васильченко [1], Є. Вишнеvsька [2], М. Ворона [3], В. І. Герасимчук [4], В. Гжешук [5], О. О. Титар [6], Я. Камінецький [7]

та ін. Разом з тим, в сучасних умовах, більш глибокого вивчення потребує визначення основоположних напрямів державної політики зайнятості населення та к цілому системи забезпечення зайнятості населення.

Формування мети статті. Метою статті є визначення ролі та місця державної політики зайнятості населення в умовах ринку праці.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На наш погляд, зайнятість населення як об'єкт державного регулювання являє собою єдність трьох сторін: сукупність соціально-економічних відносин з приводу участі трудових ресурсів у трудовій діяльності, кількісно-якісних параметрів трудової діяльності та її юридичної форми. Включення правового аспекту аргументовано тим, що тільки в юридичній формі зайнятість стає об'єктом державного регулювання.

У даний час склалося два підходи до участі держави у формуванні політики зайнятості. По-перше — участь державних органів в регулюванні ринку праці, при якому вони беруть на себе лише ті функції, які не можуть бути виконані ринковими механізмами. По-друге — заходи

активного впливу держави на сферу управління зайнятістю населення.

Видається, що в умовах економічної трансформації, при відсутності остаточно сформованих і дієвих ринкових регуляторів, політику зайнятості населення доцільно будувати за другим варіантом, в максимальній мірі сприяючи реалізації права громадян на працю. На думку окремих науковців, акцент в політиці держави в галузі зайнятості населення слід зробити на поліпшення якісних характеристик, адаптацію та гнучкість робочої сили [1; 6, с. 26].

У даний час з метою забезпечення правових, економічних та організаційних засад державної політики в галузі сприяння зайнятості населення, гарантій держави щодо реалізації прав громадян на працю та соціальний захист від безробіття в 2013 р. прийнятий Закон України "Про зайнятість населення" [8].

На відміну від раніше діючого Закону, у статті 3 обумовлені права громадян в області зайнятості населення. Держава гарантує у сфері зайнятості (ст. 5):

1) вільне обрання місця застосування праці та виду діяльності, вільний вибір або зміну професії;

2) одержання заробітної плати (винагороди) відповідно до законодавства;

3) професійну орієнтацію з метою самовизначення та реалізації здатності особи до праці;

4) професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням потреб ринку праці;

5) підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями;

6) безоплатне сприяння у працевлаштуванні, обранні підходящої роботи та одержанні інформації про ситуацію на ринку праці та перспективи його розвитку;

7) соціальний захист у разі настання безробіття;

8) захист від дискримінації у сфері зайнятості, необґрунтованої відмови у найманні на роботу і незаконного звільнення;

9) додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян.

Статею 24 визначено заходи щодо сприяння зайнятості населення.

1. Заходи щодо сприяння зайнятості населення спрямовуються на:

1) забезпечення відповідності рівня професійної кваліфікації працевдатних осіб потребам ринку праці;

2) створення умов для активного пошуку роботи безробітними;

3) підвищення конкурентоспроможності осіб на ринку праці.

2. До заходів щодо сприяння зайнятості населення належать:

1) професійна орієнтація та професійне навчання;

2) стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць та працевлаштування безробітних;

3) створення умов для самозайнятості населення та підтримка підприємницької ініціативи;

4) сприяння забезпеченню молоді першим робочим місцем та запровадження стимулів для стажування на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, фізичних осіб, які засто-

совують найману працю, молоді, яка навчається;

5) сприяння зайнятості інвалідів та ін.

Окремо державній політиці у сфері зайнятості присвячено розділ II, де чітко визначено принципи та мета, основні напрями державної політики у сфері зайнятості населення (ст. 15) та шляхи реалізації державної політики у сфері зайнятості населення (ст. 16).

Державне регулювання зайнятості населення, за визначенням фахівців, являє собою сукупність методів та інструментів впливу держави на процеси формування, розподілу і використання робочої сили, спрямованих на підвищення ефективності її функціонування та утримання безробіття в межах соціально допустимого рівня [6; 9; 10].

На наш погляд, державне регулювання зайнятості населення являє собою сукупність соціально-економічних заходів та інструментів, спрямованих на усунення диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили з метою досягнення збалансованої і раціональної структури зайнятості.

Державне регулювання зайнятості, з одного боку, повинно бути спрямовано на стимулювання попиту на робочу силу, а, з іншого, — розробки сукупності заходів, що сприяють скороченню пропозиції робочої сили. У першому варіанті видається оптимальним розвиток малого бізнесу та самозайнятості, розробка конкретних програм з розвитку соціальної сфери, впровадження нестандартних форм працевлаштування та гнучких режимів праці, розширення

організації оплачуваних громадських робіт. У другому варіанті найбільш перспективними напрямками є: розширення форм здобуття загальної та спеціальної освіти, розвиток безперервної системи навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, вдосконалення системи соціальних пільг та державних гарантій зайнятості для осіб з обмеженою працездатністю [2–5].

Політику зайнятості населення слід направити, насамперед, на зміну характеру ринку праці за допомогою переходу від надлишкової зайнятості з невисокою продуктивністю праці до поєднання низького рівня безробіття з високопродуктивною зайнятістю. Це особливо актуально в період формування багатокладної економіки, коли відбувається становлення різних форм власності та господарювання, змінюються технології та види продукції. В таких умовах виникає необхідність трансформації ряду вузьких західних моделей зайнятості в більш специфічну для України модель, що забезпечує підвищення якості робочої сили на ринку праці як засобу соціального захисту населення від безробіття та найважливішого чинника економічного добробуту суспільства.

Вважаємо, що об'єктом політики зайнятості є не тільки офіційно зареєстровані безробітні, а й все працездатне населення. Виходячи з цього, державне регулювання зайнятості слід орієнтувати не тільки на незайняте населення, а й на ефективне використання трудових ресурсів, підвищення їх освітнього і кваліфікаційного рівня, забезпечення правових і соціальних гарантій зайнятості.

Таким чином, державна політика в галузі зайнятості населення являє собою сукупність методів та інструментів, спрямованих на забезпечення зайнятості працездатного населення та розвиток системи зайнятих громадян (рис. 1).

Стаття 5 Закону визначає наступні гарантії в галузі зайнятості для громадян [8]:

1. Держава гарантує у сфері зайнятості:

1) вільне обрання місця застосування праці та виду діяльності, вільний вибір або зміну професії;

2) одержання заробітної плати (винагороди) відповідно до законодавства;

3) професійну орієнтацію з метою самовизначення та реалізації здатності особи до праці;

4) професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням потреб ринку праці;

5) підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями;

6) безоплатне сприяння у працевлаштуванні, обранні підходящої роботи та одержанні інформації про

Рис. 1. Основоположні напрями державної політики зайнятості населення (розроблено автором)

ситуацію на ринку праці та перспективи його розвитку;

7) соціальний захист у разі настання безробіття;

8) захист від дискримінації у сфері зайнятості, необґрунтованої відмови у найманні на роботу і незаконного звільнення;

9) додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян.

Державні гарантії безробітним обговорюються для окремих категорій безробітних, які втратили роботу у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та містять такі положення [ст. 49]:

1. Працівникам, трудовий договір з якими було розірвано з ініціативи роботодавця у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідацією, реорганізацією, банкрутством, перепрофілюванням підприємств, установ, організацій, скороченням чисельності або штату працівників, та військовослужбовцям, звільненим з військової служби у зв'язку із скороченням чисельності або штату без права на пенсію, яким на день вивільнення залишилося не більше півтора року до встановленого ст. 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” пенсійного віку або віку, що дає право на призначення пенсії відповідно до законів України “Про державну службу”, “Про статус народного депутата України”, “Про прокуратуру”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, за умови їх реєстрації в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та тру-

дової міграції, та відсутності підходящої роботи гарантується право на достроковий вихід на пенсію, якщо вони мають страховий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі, передбачений абзацом першим частини першої ст. 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

Дія абзацу першого цієї частини поширюється також на працівників, які звільняються з підприємств, установ та організацій незалежно від їх форми власності, виду діяльності та господарювання, у зв'язку з відселенням або самостійним переселенням з території радіоактивного забруднення і зареєструвалися у місячний строк після звільнення в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції.

2. Витрати на виплату пенсії, достроково призначену згідно з умовами цієї статті, та оплату послуг за її доставку відшкодовуються Пенсійному фонду України за рахунок коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері соціальної політики та Пенсійним фондом України.

Клопотання про достроковий вихід на пенсію безробітних видається відповідно до порядку реєстрації, перереєстрації та ведення обліку безробітних.

Слід зазначити, що виходячи з логіки редакції цієї статті Закону України “Про зайнятість населення”,

складається враження, що держава чітко розмежовує гарантії у сфері зайнятості для громадян і для безробітних.

Вважаємо, що всі види гарантій зайнятості населення доцільно об'єднати в одну главу “Державні гарантії зайнятості”, в якій слід визначити умови їх реалізації та джерела фінансування. При цьому в Законі про зайнятість доцільно визначити поняття “система державних гарантій зайнятості”, яка, на нашу думку, являє собою сукупність загальних (для всіх громадян), спеціальних (для слабозахищених категорій населення) і соціальних (для безробітних) гарантій.

За цільовим призначенням рекомендуємо виділити такі гарантії:

- гарантії забезпечення зайнятості;
- матеріальної підтримки безробітних;
- гарантії при прийомі на роботу і звільнення.

За категоріями населення гарантії, передбачені Законом України “Про зайнятість населення” доцільно диференціювати на загальні, спеціальні та соціальні.

Загальні гарантії зайнятості поширюються на всіх громадян і містять безкоштовну професійну підготовку та перепідготовку, отримання безкоштовної інформації про наявність вакантних робочих місць, судовий захист прав громадян у сфері зайнятості та інших гарантій відповідно до законодавства.

Спеціальні гарантії спрямовані на забезпечення зайнятості громадян, не здатних на рівних умовах конкурувати на ринку праці (одинокі та ба-

гатодітні батьки, інваліди, громадяни, які постраждали від катастрофи на Чорнобильській АЕС та ін.).

Соціальні гарантії поширюються на безробітних і включають виплату їм допомог, стипендій та матеріальної допомоги.

Залежно від джерела фінансування пропонуємо класифікувати гарантії зайнятості населення, що реалізуються за рахунок:

- державного бюджету;
- місцевих бюджетів;
- коштів наймачів.

Практичне застосування державних гарантій зайнятості, класифікованих за критеріями, дозволить їх систематизувати, диференціювати за категоріями населення, впорядкувати надання державних гарантій у сфері зайнятості та раціоналізувати використання фінансових коштів на їх реалізацію.

Таким чином, державне регулювання зайнятості здійснюється за допомогою цілеспрямованого впливу держави на зайнятість населення з метою досягнення повної, продуктивної і вільно обраної зайнятості. При цьому домінуючі позиції займає активне регулювання зайнятості спрямоване на формування її раціональної структури. Водночас пасивне регулювання (виплата допомог та надання матеріальної допомоги безробітним) не втрачає своєї значущості, проте в його основу слід покласти систему страхування від безробіття.

Державна політика в галузі зайнятості реалізується на різних рівнях управління і має розгалужену систему забезпечення зайнятості населення, яка дозволяє здійснювати централизоване управління ринком праці.

Система забезпечення зайнятості населення являє собою сукупність державних органів і організацій, що здійснюють реалізацію політики зайнятості населення, і включає різні рівні управління, службу зайнятості, нормативно-правову базу та державні гарантії зайнятості та захисту від безробіття (рис. 2).

Пріоритетними напрямками державної політики зайнятості є: з одного боку — збільшення попиту на робочу силу за рахунок збільшення числа новостворюваних робочих місць і вдосконалення галузевої і професійної структури зайнятості населення, а з іншого — скорочення чисельності працівників, що виходять на ринок праці, за допомогою

ти, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів в рамках системи професійної підготовки та перепідготовки державної служби зайнятості населення.

Характеризуючи конкретні інструменти політики зайнятості, можна відстежити також їх відмінність з точки зору напрямку дії — на сторону пропозиції праці або на сторону попиту на працю.

Висновки. Зазначено основні напрямки державного регулювання зайнятості населення, які являють собою сукупність соціально-економічних заходів та інструментів, спрямованих на усунення диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили з метою досягнення збалансованої і раціональної структури

Рис. 2. Система забезпечення зайнятості населення (розроблено автором)

зайнятості. Систему забезпечення зайнятості населення пропонується визначити як сукупність державних органів і організацій, що здійснюють реалізацію політики зайнятості населення, і включає різні рівні управління, службу зайнятості, нормативно-правову базу та державні гарантії зайнятості та захисту від безробіття.

Визначено, що сучасна концепція політики зайнятості населення передбачає посилення регулюючої функції держави в соціально-трудовій сфері з метою формування раціональної структури зайнятості та підвищення ефективності використання трудового потенціалу країни. Це передбачає активізацію міжгалузевого перерозподілу трудових ресурсів на користь сфери послуг та соціального сектору економіки, скорочення надлишкової та неповної вимушеної зайнятості, зниження рівня незареєстрованої безробіття і сприяння її трансформації в сферу реєстрованої зайнятості, надання безробіттю переважно структурно-технологічного характеру, а також вдосконалення соціального захисту безробітних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.if.ua/book/108/7277.html>
2. Вишневська Є. Організація післядипломного навчання в сучасних умовах праці // Молодь і ринок. 2013. № 3. С. 13–16.
3. Ворона М. Надання рівних можливостей жінкам та чоловікам у сфері праці // Україна: аспекти праці. 2009. № 6. С. 38–41.

4. Герасимчук В. І. Соціально орієнтований ринок праці і проблеми його становлення; Український ін-т соціальних досліджень. К. : [б.в.], 2000. 32 с.
5. Гжещук В. Формування професійної компетенції майбутніх менеджерів ринку праці // Молодь і ринок. 2013. № 11. С. 175–178.
6. Гитар О. О. Ринок праці: конспект лекцій; Харківський держ. економічний ун-т. Х.: ХДЕУ, 2004. 100 с.
7. Камінецький Я. Методологічні основи аналізу потреб ринку праці у підготовці висококваліфікованого виробничого персоналу // Молодь і ринок. 2013. № 11. С. 38–42.
8. Закон України “Про зайнятість населення” від 01.03.1991 р. № 803-ХІІ // Відомості Верховної Ради. 1991. № 14. Ст. 170.
9. Ринок праці та зайнятість населення: науково-виробниче інформаційне видання / Ін-т підготовки кадрів державної служби зайнятості України Державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ); ред. В. Федоренко. К. : [б.в.], 2002 .
10. Ринок праці України: перспективи євроінтеграції: монографія / Гнибіденко І. Ф. [та ін.]; [за ред. І. Ф. Гнибіденка]; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. К.: ДКС центр, 2012. 245 с.

REFERENCES

1. Vasylychenko V. S. (2003). Derzhavne rehuliuвання zainiatosti [State regulation of employment]. *library.if.ua*. Retrieved from <http://library.if.ua/book/108/7277.html> [in Ukrainian].
2. Vyshnevskaya Ye. (2013). Orhanizatsiia pislidyplomnoho navchannia v suchasnykh umovakh pratsi [Organization of postgraduate study in modern working conditions]. *Molod i ry-nok – Youth and market*, 3, 13–16 [in Ukrainian].

3. Vorona M. (2009). Nadannia rivnykh mozhlyvostei zhinkam ta cholovikam u sferi pratsi [Giving Equal Opportunities to Women and Men in Labor]. *Ukraina: aspekty pratsi – Ukraine: Aspects of Labor*, 6, 38–41 [in Ukrainian].
4. Herasymchuk V. I. (2000). *Sotsialno orientovanyi rynek pratsi i problemy yoho stanovlennia* [Socially oriented labor market and problems of its formation]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Hzheshchuk V. (2013). Formuvannia profesiinoi kompetentsii maibutnikh menedzheriv rynku pratsi [Formation of professional competence of future managers of the labor market]. *Molod i rynek – Youth and market*, 11, 175–178 [in Ukrainian].
6. Tytar O. O. (2004). *Rynek pratsi* [Labor Market]. Kharkiv: KhDEU [in Ukrainian].
7. Kaminetskyi Ya. (2013). Metodolohichni osnovy analizu potreb rynku pratsi u pidhotovtsi vysokokvalifikovanoho vyrobnychoho personalu [Methodological bases of the analysis of labor market needs in training of highly skilled production personnel]. *Molod i rynek – Youth and market*, 11, 38–42 [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy “Pro zainiatist naselelnia”: vid 01.03.1991 r., № 803-XII [Law of Ukraine “On Employment of the Population” of 01.03.1991, № 803-XII]. (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 14. Art. 170 [in Ukrainian].
9. Fedorenko V. (Eds). (2002). *Rynek pratsi ta zainiatist naselelnia* [Labor Market and Employment of Population]. Kyiv [in Ukrainian].
10. Hnybidenko I.F. et al. (2012). *Rynek pratsi Ukrainy: perspektyvy yevrointehratsii* [The labor market of Ukraine: prospects for European integration]. Kyiv: DKS tsentr [in Ukrainian].